

-et spørsmål til ledende kamerater i arbeiderbevegelsen:

Hvor ble det av debatten om mer demokrati, åpenhet, toleranse og kjærlighet etter 22. juli drapene ?

Anders Behring Breiviks masse-mord på Utøya i Norge har skapt enorm debatt på alle medier om hans motiver/psyke og ideologi bak hans handlinger.

Breivik som presenterte seg selv som en anti-Muslimsk korsfarer, sa at hans motiver var selvforsvar mot Islams overtagelse av regjeringen som praktiserte multikulturisme. Multikulturisme så han på som en trussel mot Europa, vestlige verdier og kultur.

I sitt 1500 siders manifest fremstiller Breivik seg som ”pragmatisk konservativ” og at han som sådan ikke ønsker hevn og ikke er drevet av bitterhet og hat: Fakta er at om de kulturelle marxistene mot alle odds skulle være med på å deportere alle muslimer vil han tilgi dem for deres tidligere kriminelle handlinger. Dette antyder en pragmatisk konservativ holdning hos en antiislamsk konservativ politiker. Her er han villig til å forhandle og skape kompromisser. Dette ligner skremmende på retorikk som er blitt mer dagligdags etter 22. juli drapene.

Breivik hadde kontakt via internett med høyreekstremister og grupper både i Norge og internasjonalt. Det var mange spekulasjoner om den direkte involvering av et bredere nettverk, men Breivik utførte massedrapene på egenhånd. Han presenterte sine ideer i et 1500 siders manifest som han postet på internett før han gikk til aksjon på Utøya. Dokumentet hadde betegnelsen 2038.

En deklarasjon for Europeisk frigjøring. Dokumentet er dårlig skrevet, naivt og gir inntrykk av en *lite erfaren* ung skribent. Breivik hevdet i manifestet at hans mål var å motarbeide en Islamsk overtagelse av Norge. Han ga også inntrykk av å ville advare feministiske og kulturelle Marxister og til og med al-Qaida. Borgere som ble intervjuet av media på gaten var veldig snar til å konkludere med at drapene måtte komme fra norske muslimske miljøer. Mange ble overasket når de oppdaget at drapene var utført av en hvit nordmann.

Forskeren Mette Wiggen har i en nylig publisert artikkel hevdet at Breiviks ideer er vanlige blant mange nordmenn og i resten av Europa og at de fleste politiske partier i Norge og Europa kan anklages for å ikke konfrontere rasisme og fremmedhat, samt å ignorere dette i immigrasjonsdebatter. Hun hevder at i Norge er det framskrittspartiet (FRP) som er det mest islamfobiske partiet og at de fleste norske partier er ikke vesentlig forskjellig i sine holdninger.

Kort tid etter Breiviks massedrap på Utøya fikk den rød-grønne regjeringskoalisjonen veldig mye støtte som kan knyttes til den verdige måten statsminister Jens Stoltenberg og regjeringen håndterte og reagerte på situasjonen. Stoltenberg uttalte at Utøya drapene var et angrep på norske verdier som omfattet åpenhet, og demokrati og lovet og konfrontere terror med mye større åpenhet, demokrati og kjærlighet. Han nektet å bebreide noe spesielt politisk parti, mens mange andre sosialdemokratiske partimedlemmer pekte på den populistiske høyre bevegelsen i FRP. Mange politikere tok dette til seg og debatterte deler av den høyre-populistiske retorikken.

Dessverre vendte den offentlige debatten tilbake til en fremmedfiendtlig retorikk. Etter terrorangrepet på Utøya har ikke så mye forandret seg. Terrorlovene har samme innretning. Det finns ingen offentlige instanser som aktivt forholder seg til folkeretts krenkelser. Kort sagt kulturen har vendt tilbake til "business as usual". Norge er kanskje blitt mer patriotisk og selvtilfreds og innbiller seg at det er mer tolerant. Jens Stoltenbergs løfter om kjærlighet, toleranse, åpenhet er heller blitt blokkerte og vi er blitt mindre tolerante. Dette har vist seg både i verbale og fysiske angrep av rasistisk karakter på romfolket som har blitt drevet fra skanse til skanse her i Norge. Jeg betegner dette som den flaueste skandalen i utlendingspolitikk og er et grotesk eksempel på diskriminering av en av de fattigste folkegruppene i Europa. Og det er dessuten bevis på brudd på alle de prinsippene Stoltenberg lovet at han skulle gå inn for etter terrorangrepene med mer åpenhet, demokrati osv.

En nylig utgitt rapport fra Holocaustsenteret i Oslo viser at vi er svært skeptisk til å ha andre kulturer i vår nærhet. Undersøkelsen viser at 50% av nordmenn ønsker ikke å ha sigøynere eller romfolk boende i nabolaget. De ønsker heller ikke å bo i nærheten av somaliere. 25-30% vil ikke ha muslimer i nabolaget og 10% har problemer med å bo i nærheten av jøder.

Vi har en lang historie med høyrepopulistisk retorikk i Norge. Antimigrasjons retorikk er sentral i populistiske og ekstreme høyrepartier samt appellerer til deler av befolkningens fremmedfrykt. Dette kan igjen knyttes til velferdssjåvinisme. Ideen har vært brukt av politikere, akademikere og den generelle befolkning. Det gis også mye plass til denne retorikken i media. Retorikken er ledet av veltalende ledere som Siv Jensen, Marine Le Pen i Frankrike og Geert Wilders i Nederland for å nevne noen få. Over hele Europa er det i dag politiske høyreekstreme aktivister som argumenterer med at islam er uforenlig med såkalte vestlige verdier. Det produseres myter om at islamsk integrering vil true vesten. Kulturdebatten i Norge har også sterkt preg av det samme.

Nylig ble det i Morgenbladet opplyst at den såkalte Norske Forsvarsligaen (Norwegian Defence League) har utpekt det Norske Arbeiderparti som en hovedfiende med den begrunnelse at det er Arbeiderpartiet som gjennom mange år har tillatt innvandring av muslimer. Nå vokser det dessverre en retorikk hvor det argumenteres for at muslimsk kultur og innvandring er en stor fare for den Norske kultur. Utsagn som: ”Hvordan skal det gå til slutt når muslimene blir i flertall her i Norge? Det vil føre til at sharia-lovene blir innført og den norske kultur blir ødelagt”. Et grovt eksempel er Ivar Fjelds uttalelser i Bergens Tidende 30. januar 2013, hvor han kom med påstander om at AUF gjorde Utøya til et terror-reir i årene før 22.juli. Lignende eksempler kan vi finne flere av. Det finnes noe støtte i folkedypet for høyreekstreme synspunkter, og vi finner det også i Arbeiderpartiet. Dette er naturligvis et svært sårbart tema å ta opp internt i Arbeiderpartiet fordi partiet da risikerer å miste velgere ved høstens stortingsvalg. Men bør det ikke bli en åpen debatt omkring dette spørsmålet i partiet? - eller for å si det på en annen måte: bør ikke dette spørsmålet konfronteres? Hvor er AUFS synspunkter på fordommener mot immigrasjon?

Mange immigranter blir sett på som problematiske fordi de blir oppfattet som trusler for etniske nordmenn og Norsk identitet. Immigranter blir også sett på som kriminelle, og blir bebreidet for å utnytte velferdsstaten. Fremskrittspartiet har spesielt lyktes med å skaffe seg støtte av såkalte tapere i det moderne samfunn. Det finnes arbeidere og funksjonærer gir støtte til Fremskrittspartiet. Fremskrittspartiet har brukt innvandringskortet på svært vellykkede måter. De hevder at de representerer arbeidere og andre vanlige mennesker. I en brosjyre som de brukte 1. mai 2012 – som er arbeiderens frigjøringsdag – brukte de til og med strofer fra internasjonale for å illustrere hvor fjernt regjeringen var fra vanlige folks behov og generelt hvor dårlig situasjonen var. I 2011 hevdet Peter Sandberg, en av partiets ledere, at immigrasjonsaker ikke skulle være i fokus i det lokale kommunevalget. Han hevdet at de fleste velgerne ikke var noe særlig opptatt av immigrasjonsaker og integrering. Fremskrittspartiet vurderte da situasjonen på en klok måte fordi de ikke kunne utfordre og fordømme innvandring uten å bli beskyldt for å være rasister. De hevdet i stedet at veier, skoler og jernbanenettet trengte forbedring.

Ifølge valgexpert Frank Aarebrot var det for Fremskrittspartiet, på det tidspunktet, ikke noen utviklingsmuligheter i det å gå inn for en mer radikal fordømmelse av muslimsk innvandring.

Antiimmigrasjonsretorikk overalt

Det er store overlapp mellom venstre- og høyrepartiene i Norge. De fleste partiene er enige i å kontrollere og redusere innvandring ut ifra argumentet om at det finnes for mange mennesker på steder der de ikke burde være.

Arbeiderpartiet og Høyre har deltatt mye i den samme diskursen når det gjelder immigrasjonsproblemet. Etablering av asylmottak har ført til at mange innvandrerfamilier har blitt isolert i asylmottak. Media bruker nå i stor grad ”kulturell praksis” i stedet for ”rase” i sin argumentasjon. Frykt for Islam har sentralt fokus i media og i politiske debatter når immigrasjon, integrasjon og multikulturalisme diskuteres. Etter 2009 har lover i Frankrike, Belgia og Italia forbudt burka og hijab på en del offentlige steder. Offentlig politikk av denne sorten bunner ofte i frykt og manglende forståelse. Mange temaer i den norske debatten er i samsvar med Breiviks retorikk mot ”Eurabia” – en muslimsk overtagelse av Europa. Fremskrittspartiet i Norge har nå på nytt gjort immigrasjon til sin hovedsak. Sammenlignet med Nasjonal Front i Frankrike og Frihetspartiet i Nederland kan det likevel kanskje ikke karakteriseres som høyreekstremt. Muslimer og Arabere lider under denne retorikken som demoniserer Islam. Det finnes sterke falske antagelser om Islam og islamsk kultur blant akademikere og i media.

I debatten har det vært hevdet at Arbeiderpartiet gir nå uttrykk for et syn på kultur og immigrasjon som ligger nær opptil Fremskrittspartiet. Dette i sammenheng med politikk og strategi lansert i april 2011. Strategien kunne peke i retning av at Arbeiderpartiet var blitt strengere i sin immigrasjonspolitikk samtidig som de understreket at immigranter spilte en viktig rolle på arbeidsmarkedet. Etterfølgende debatt har i liten grad fått frem innvandringens positive rolle og betydning for integrasjonsbygging. Det har vært sagt heller lite om betydningen av at handelsunioner har forandret seg eller den rolle de kan spille i integrasjonsprosessen. Premissene for integrasjon ser ut til å blitt fastslått uten en grundig diskusjon om hva integrasjon egentlig skal være.

Etter 22. juli hadde Arbeiderpartiet muligheter for å starte en grundig debatt om meningen med multikulturalisme og reflektere over hvordan mennesker fra forskjellige kulturer kunne leve sammen i solidaritet og felleskap.

Løftene etter 22. juli kunne bli forstått som uttrykk for et behov for revurdering av politikken angående immigrasjon. Det var bred enighet om å slutte med negativ omtale av innvandrere. Fremskrittspartiets Knut Hanselman på Askøy ved Bergen var den første politikeren som gikk ut offentlig den 28. juli 2011 og advarte mot eget partis innvandringshets. Det var galt av partiet å fokusere så mye på kultur. Fokus burde heller være på ressurser i stedet for. Alf Gottfred Møll i Mandal var en annen Fremskrittspartipolitiker som hevdet at partiet hadde en stor mulighet for å utvikle en nyansert diskusjon om immigrasjon.

Et år etter Breiviks terrorist angrep kan vi si at mye har forandret seg men at det meste er det samme.

I media er det relativt få som snakker om immigrasjon. Det kan være at Arbeiderpartiet ikke har klart å korrigere den utbredte myten om feil og mislykket integrasjon, muligens fordi dette kunne kaste dårlig lys over fortidens politikk. Arbeiderpartiet konfronterer i liten grad Framskrittspartiet. Debatter om innvandring blir ofte svært tåkete og vage med størst vektlegging på banale eksempler på hva som skiller oss og dem.

Arbeiderpartiet må være mye modigere i sine initiativ mot rasisme og muslimhets. De er altfor opptatte av å dempe denne debatten fram mot stortingsvalget i 2013, fordi de vet at de kan miste velgere på det.

Den politiske høyresiden har nå mer støtte enn arbeiderpartiet. Statsminister Jens Stoltenberg lovet mer demokrati og å møte Breiviks terrorhandlinger med en åpnere diskusjon om immigrasjon og en mer human immigrasjonspolitik. Har denne diskusjonen kommet ? Eller skal vi vente til flertallet av velgere i Norge melder seg inn i Den Norske Forsvarsligaen mot muslimsk innvandring?

Egil Tønning

Ref: Mette Wiggen University of Leeds UK
Rethinking Anti-Immigration Rhetoric after the Oslo and Utøya Terror Attacks
Journal of New Political Science 2013